

סימן קט

תערובת יבש ביבש מין במינו

משנה חולין צו: – גיד הנשה שנתבשל עם הגידים בזמן שמכירו בנותן טעם ואם לאו כולן אסורין והרוטב בנותן טעם. **גמרא חולין צט: -ק.** – וליבטול ברובא, בריה שאני.

תוס', רא"ש, רשב"א ועוד: יבש ביבש בטל ברוב, אף מדרבנן. – וכתב הטור דלכאורה נראה שאין חילוק בין נתערבה במינה בין שלא במינה.

ראב"ד, רמב"ם ועוד: יבש ביבש ג"כ מדרבנן בטל ב-ס', ומפרשים את הגמ' הנ"ל ש"ברובא" היינו "ברבייה", זאת אומרת כשיש ריבוי עד ס'.

סה"ת, ר"ן: בשאינו מינו אם יתבשלו יבוא לאיסור דאורייתא (כי יהיה טעם), וע"כ אסרו חכמים עד ס' מדרבנן, ובמינו כיון דאע"פ שיבשלו לא יהיה איסור דאורייתא כי גם בבישול אין נ"ט ובטל ברוב מדאורייתא (דמדאורייתא אפילו לח בלח ברובא בטיל במין במינו) לא אסרו חכמים ובטל ברוב ביבש ביבש. **וכ"פ שו"ע ורמ"א א**

מהרא"י: בשאינו מינו מדאורייתא צריך ס'. **וכ"פ רש"ל** (והשי"ך דחה דבריו ופסק כשו"ע)

באיזה אופן מותר לאדם לאכול מהתערובת?

רא"ש: מותר לאדם אחד לאכול את כל התערובת ביחד אע"פ שודאי אוכל איסור, וגם אין צריך לאכלם שנים שנים.

והטעם, דרק בדברים שמוותרים משום ספק או ס"ס בזה אוסרים לאחד לאכול כולם ביחד כי ע"י זה יתבטלו הספיקות, אבל הכא לא משום ספיקות מתירים את התערובת אלא משום גזירת הכתוב דאחרי רבים להטות, וכן רק בדברים שהתערובת היתה אסורה ורק מקילים לתלות שהאיסור הוא באותו שפירש בזה מצריכים לאכול שנים שנים דמאי נפשך איכא בהאי אכילה חדא דהיתרא, אבל הכא התערובת מותרת לגמרי מגזירת הכתוב ולכן הכל מותר לגמרי.

רשב"א: צריך לאכלם אחת אחת או שתים ואחת, רק לא שלשתם יחד.

כי הטעם שהקילו ביבש הוא משום שכל אחד עומד בפני עצמו ואוכל כל אחד בפני עצמו, דאני אומר זהו של היתר, וכן בכל אחד שאוכל.

תוס': מחמיר עוד יותר מהרשב"א, דאסור לאדם אחד לאכול את כולם אפילו בזה אחר זה מפני שנמצא אוכל וודאי איסור. (ובתוס' רי"ד ב"ב לא: כתב שאם אדם אחד אכל את כל התערובת – חייב חטאת)

שו"ע א פסק כרשב"א, ואח"כ הביא גם את שיטת התוס'.

"מותר לאכלן אדם אחד כל אחת בפני עצמה אבל לא יאכל שלשתם יחד, ויש מי שאוסר לאכלם אדם אחד אפילו זה אחר זה".

רמ"א פסק להחמיר לכתחילה כתוס'. [אך בדרכ"מ כתב דהמיקל כדברי הרא"ש לא הפסיד]

"וכן יש לנהוג לכתחילה".

הוסיף הרמ"א: "ויש מחמירין להשליך אחד או ליתן לגוי, ואינו אלא חומרא בעלמא".

והיינו כשיטת רש"י שבכל מקרה צריך להשליך אחד כנגד האיסור. ודלא כשיטת סה"ת וסמ"ק שסוברים שאם התערובת כולה של אדם אחד אין צריך להשליך אחד כנגד האיסור, דדוקא בדבר שאינו שלו שיש חשש גזל (כגון בתרומה שנתערבה בחולין דיש חשש גזל מהכהן) הצריכו להשליך אחד אבל הכא לא (ולכן אם נתערב איסור של אחד בהיתר של חברו צריך גם לשיטתם להשליך אחד כנגד האיסור מחשש גזל).

מה דין תערובת יבש ביבש שמעורב בה איסור דרבנן?

הג' ש"ד: מספיק חד בחד אם שני בני אדם אוכלים אותה.

ש"ד: אף במין בשאינו מינו – די ברוב (שהרי כאן אינו יכול להגיע בכל אופן לאיסור דאורייתא), אך כתב שיש להחמיר במקום שאין הפסד מרובה.

רמ"א: משמע ממנו שדין תערובת איסור דרבנן יבש ביבש שוה תמיד לתערובת איסור דאורייתא (אמנם הש"ד מנסה להסביר ברמ"א שמודה שכאן בכל אופן מספיק רוב).

מנ"כ, מ"י: באיסור דרבנן בשאינו מינו צריך סי'.

קמח:

ש"ד – קמח בקמח כיון דנבלל מיקרי לח בלח, דלא כדמשמע מתוס' דקמח בקמח לא הוי כלח בלח אלא כשהוא רותח.

מה המציאות של יבש ביבש מין בשאינו מינו? (ש"ד)

1. שנפרד לחתיכות דקות שאין ניכר בין זה לזה. (טור)
2. כגון שיש כאן שנים או שלשה מינים ונודע שאחד מהם איסור ואינו ידוע איזה מהם.
3. אם יש 2 מינים חלוקים בשמם ובטעמם - מ"מ שייך שיהיו שוים במראה (מצוי במיני זרעונים).

תנאי היתר בישול תערובת יבש ביבש מין במינו

דין יבש ביבש מין במינו שנתבטל חד בתרי ואח"כ נתבשל הכל ביחד (האם הכלי נאסר?)

רשב"א: הטעם שיבש ביבש מין במינו בטל ברוב הוא מטעם שיכול לאכול כל חתיכה וחתיכה בפני עצמה וע"כ מותר לאכול כל חתיכה בפני עצמה אבל לאכול כל החתיכות ביחד אסור, וע"כ אם בשלם ביחד הכל חזר להיות אסור כי חזר להיות כשאר דברים הנבללים כי אי אפשר לומר הסברא הנ"ל שיאכל כל אחד בפני עצמו כי הרוטב עירב טעם האיסור בכולם.

וכ"פ שו"ע ב

וכתב הרא"ה דלדעת הרשב"א אם רוצה לבשלן יחד ואין שם ששים - מותר להרבות עליהם כדי שיעור ששים ולבשלם, ואין בזה משום מבטל איסור כיון דכל אחד בפני עצמו מותר אין כאן איסור. וכ"פ שו"ע

רא"ש: הטעם שיבש ביבש מין במינו בטל ברוב הוא מטעם גזירת הכתוב דאחרי רבים להתנות ונהפך האיסור להיות היתר גמור ומותר לאכלם כולם ביחד (ורק במין במינו כשנתבשל קודם שנודע תערובתו אסרו גזירה אטו מין בשאינו מינו) ולא ייתכן דבר מותר שפליטתו אוסרת, וע"כ אם נודע התערובת כשהיה יבש ביבש האיסור נתבטל ונעשה היתר גמור ואין פליטתו אוסרת כשיתבשל והכל מותר, ואם נתבשל קודם שנודע התערובת אז צריך סי' כי עוד לא נתבטל ברוב ובזה גזרו חכמים עד סי' ¹.

רמ"א פסק שבמקום הפסד יש לסמוך על שיטה זו.

לשיטת הרשב"א - אם לוקח התערובת יבשה ומבשל חצי בקדירה אחת וחצי בקדירה אחרת:

ב"ח - אין חילוק בין נודע קודם בישול או אחר בישול ובשניהם זה מותר כי נשאר סברת הרשב"א דהוא כיבש שאוכל כל אחד בפני עצמו ואני אומר האיסור בשני.

ש"ך - יש חילוק בין נודע קודם או אח"כ, דבנודע קודם הוא מקסימום ספיקא דרבנן ומותר כי כשנתבטל ברוב ואח"כ מבשלם יחד אז הוא איסור דרבנן בלבד וא"כ כשמבשל בב' קדירות הוא ספיקא דרבנן (דבשעה שאוכל כל קדרה וקדרה שנתבשל בה אני אומר שהאיסור בקדירה האחרת), אבל בלא נודע התערובת אסור מן התורה וכשמבשל בב' קדירות הוי ספיקא דאורייתא ולחומר אסור לכו"ע.

¹ מחלוקת זו של רשב"א ורא"ש והמחלוקת שלהם שבדין הקודם, הם מאותו יסוד - מה הטעם דיבש ביבש בטל ברוב, לרא"ש מגזירת הכתוב, ולרשב"א מפני שאוכל כל אחד בפני עצמו.